

Nåsvargen

Årgång 14 nr.1, utkommer med två nr. per år juni & dec.
Juni. 2007 NÅS HEMBYGDSFÖRENING PRIS 30 KR.

Från Finnmarken kommer detta prydliga ungdomsgäng

Fr. Albert Hansson, Ernst Borg, Karl Hansson, tvillingarna Hansson, Folke Bjesse,
Johan Johansson, Gotthard Becker, Olle Karlsson, Olle Becker,
Herman Olsson, Rickard Larsson.

Hanssonerna var födda i Gullarberget. Albert kom sedan via Nås till Hinsonyra medan Karl kom till Näsén.
Folke Bjesse och Olle Karlsson Näsén, Johan Johansson Älgåsen, Gotthard och Olle Becker Fagerberget,
Herman Olsson Linda och Rickard Larsson Kvarnfallet.

foto och uppgifter från Karl och Ing-Britt Bergsten Näsén.

Pälsdjursuppfödning i Nås på 30-50 talet.

Att det i Nås förekommit Pälsdjurshandling från 30 talets början och några år efter andra världskriget kanske många minns. Pälsdjuren stod då i ett högt värde, för att senare avta i pris. Jämfört mot dagens priser så lönar det sig inte att pälsa av en räv som skjutits på en åtel från exempelvis ett sängkammarfönster. På ex. en rävfarm kanske det föddes uppemot 100 rävar som slaktades efter ca. 10 mån, under tiden betäcktes nya honor och flera kullar kunde framkomma med jämna mellanrum så att många djur var i omlopp hela tiden, men en avpälning tog säkert ett par timmar och behandlingen av skinnen på tanan fodrade ytterligare ett par timmar men skulle ses över vid jämna mellanrum tills det hade torkat, skinnpriset låg kanske då på ca 100- 150 kr, vilket var ett väldigt högt pris.

De pälsdjursuppfödare som jag minns på sista delen av denna period var ca. 9 st i bara Nås och det var blandade arter inom pälsfarmerna.

I Nås förekom **Mink** eller Flodiller kanske mest, därefter **Silverräv** el. "Polarräv", samt **Bläräv** en Nordamerikansk art.

Det förekom även **Bäverrätta** en sydamerikansk "Sumpbäver" som går under namnet "Nutria" som är namnet på dess färdiga pälsmaterial, samt **Chinchilla** som är en art av Sydamerikanska Harmöss, med högt pälsvärde.

1. Rickard Knutsson hade Minkfarm och höll till på Näset där Håkasbäcken rinner ut i älven och hade farmen igång till början av 50-talet.

2. Sven Brus som också hade Mink han höll till bortom Lissamils mellan Ånge och Haganäs, han hade ungefär samma tidsepok.

3. Axel Matsson sysslade med Silverräv och hade sin farm vid Gust. Juhlin i Haga, han lade ner farmen i början eller mitten av 40-talet.

4. Josepes Lars i Utanhed hade rävar och spec. Silver räv, han hade sin farm strax norr och bakom sina uthus vid Josepes i Utanhed. Han lade ner rörelsen efter kriget vid mitten eller slutet av 40-talet.

5. Allan Frid hade Mink och liksom Sven Brus lyckades få fram en speciell art som gick under namnet "Platina mink" som höll ett högre värde, han hade sin farm bakom brandstation i Nås, han hade rörelsen kvar till efter mitten av 50-talet.

6. Jont Lars födde upp Blärävar han höll till i Borgheden sk. Mickelbacken som ligger där åkrarna börjar när du kommer från Järna och kör mot Nås, han började med sin rävfarm vid krigsutbrottet i slutet på 30-talet och då hade marknaden försvårat avyttringen och priserna försämrades men han höll på i ytterligare 10 år innan han lade ner.

7. Alex Lindholm var uppfödare av Sumpbäver (Nutria) som var kanske lättare att utfodra genom att de var grönsaksätare och man behövde inte hantera slaktavfall, han hade sin farm i Skansbacken bredvid hemmet, och han slutade i början av 50-talet.

8. Nall Axel och Alrikes Nils hade Chinchilla de även grönsaksätare men hade ett mycket dyrbart skinn, de hade sin farm vid Haga där vössla rinner ut i älven, de var verksamma till ca. mitten av 50-talet.

9. Erik Runngård födde upp mink 1944-46 tills han avled, farmen låg vid hemmet i Skansbacken.

Nu kan det hända att tidsepoken kan ha varit lite anorlunda hos uppfödarna men det var ungefär som det är antyts att de flesta upphörde efter krigsutbrottet men en del behöll burarna och kanske hade vissa djur kvar ett antal år även fast avyttringen av skinnen var svårare ju längre tiden flöt fram. Vad jag minns mest var i alla fall när Allan Frid kom med sin bil med skuffluckan öppen och hade sina fisklädor instoppade i skuffen och åkte med luckan öppen och man kunde känna hur fiskräksstankstanken slog i näsan när han körde förbi gamla Nynasmacken (där jag jobbade då) från Järnvägsstation och hem till sina minkar vid farmen bakom brandstationen.

Platina mink s.k.
Platinamink

Förutom dessa pälsdjursuppfödare hade även Nås en stor hönsfarmare i Tyna, denna farmen låg på åkerkanten strax söder om Tiperessågen, ett tvåvånings bräcklåt uthus som handhades av Ingemar Larsson och var väl kvar till omkring slutet av 1950-talet.

Fortsättningen går Frosinone-Pontecorvo och i Cas-sino kör vi av och hittar genast campingplatsen Baja Domizia. Vi lyckas hitta lite skugga åt täl-tet. Dagstemperaturen är fortfarande över 30 plus !! Äter nu sill och dricker massor av Grande Öl!

Vi tillbringar resten av dagen vid stranden. Här går det verkligen att bada, vattnet är verkligen varmt!!

Efter frukost dagen efter tar vi sikte mot Vesuvi-us. Vilket smärj vi är inne på italienska småvägar, hinner inte läsa skyltar, vet inte ens om det finns några.

Plötsligt är vi inne i den mest gyttriga småstad, snalt så vi måste stanna oupphörligt och släppa fram bilar och skrinöar, och genast är där massor av ungar som trycker sina näsor platta mot bil-fönstren !

Vi får till sist en vägbeskrivning med många pek-ningar till vänster och till höger och utan vidare hamnar vi mitt inne i Neapel. Jösses vilken traf-ik!! Och skyltarna ser vi för sent. Gatan har fyra filer och vi är på väg åt fel håll. Vi stannar in-till en polis och tecknar och undrar hur i tusen vi skall komma åt andra hållet. Han blir mycket mällig av att ha förstått vår belägenhet, stegar lugt ut i gatan och stoppar alla filer och vinkar fram oss ! Vi blir mycket imponerade och vinkar och tackar. Så får vi syn på Vesuviusautostradan, betar-lar 70 lire och får samtidigt en liftare. Han är till stor hjälp, talar om var vi skall svänga till Rom på huvvägen visar oss kaméfabriken där han job-bar världens enda i sitt slag. Vi går runt där ett tag men blir hövligt visade utgången när vi inte köper något.

Så bilar vi då upp mot Vesuvius, långt och bara uppför. Bilen hestär av utmattning men tar nya tag. Hamnar på en p-plats med servering mm., och får hyra skor och käppar, så bär det iväg i grus och damm. Det är jobbigt, här väldigt tvärt uppför och fötterna halkar i tjocka lager av vassa lavaste-nar. Väl uppe ser vi att en linbana går upp från ett annat ställe. Häruppe får vi hyra oss en guide, och han berättar för oss bl. a. om senaste uthrottet som var 1944 med tolv lavaströmmar 7 (sju) km ned-åt, förstörde ju många hus. Det pyr och röker lite här och där, guiden blåser glöd från en cigarett mot ett hål och genast börjar det röka där.

Det känns rätt så otrevligt, kanske är det dags för ett utbrott. Men häruppe är det en sagolik utsikt över Neapelbukten.

Vi plockar nu med oss några lavastenar som minne. Så rasar vi utför, det rullar på så dammet yr on-ben och lavastenar. Väl nere vid parkering och servering blir det skobyte. Inte bara skorna är damniga utan hela benen också. Här träffar vi en pensionerad kapten vid italienska polisen. Det ledde till att vi året efter hälsade på hans sys-ter i Fratte Rosa i norra Italien!!

Så kör vi mot Baja Domizia enligt vår liftares beskrivning. Det går fint ända till Capua. Där börjar det igen, inga skyltar, ingenting, vi frå-gar, vi irrar, vi kör fel ! Så bromsar vi och fångar in en bil och frågar igen. " följ mej" det visar sig att han också skulle dit. Så kom vi " hem" nu också, klockan blev !!

Men efter 5 dagar är det dags att lämna detta pa-radis och på norransidan går nu bil och släp mot Rom, där vi tänkt att tillbringa en dag. När vi närnar oss Rom på avfarten stannar vi vid en ben-sinstation, där vi med yviga italienska gester och grovt namsål talar om att vi vill parkera här en dag och om den vill ringa oss en taxi. Vi får en nick till svar så askan från hans cigarett lossnar i alla bensinångor och han fortsätter lugt att tanka i denna hetta!! Minuterna innan taxin kom, slog det oss att vi inte visste vad plaisen hette. Vi började panikskriwa små lappar med gatunamn, små kartor, namn på hus osv.

Snart går det för " full rulle" in till Colosse-um där vi börjar att " göra stan" ! Vi besöker alla " beta" ställen som Spanska trappan, Forum Romanum, Capitolium, och så förståss Fontana di Trevi där vi offerar några slantar och önskar " arrivederci" .

Efter denna mycket varm dag i denna historiska stad ger vi våra små lappar till en svettig och irriterad taxichaffis, han tittar på lapparna så på oss, så på lapparna, suckar, kör så i några minuter och titta där står bil och släp ! Vi kom " hem" nu också.

Ne siktar vi in oss på Schweiz och Andermatt och där nöter vi snö !!

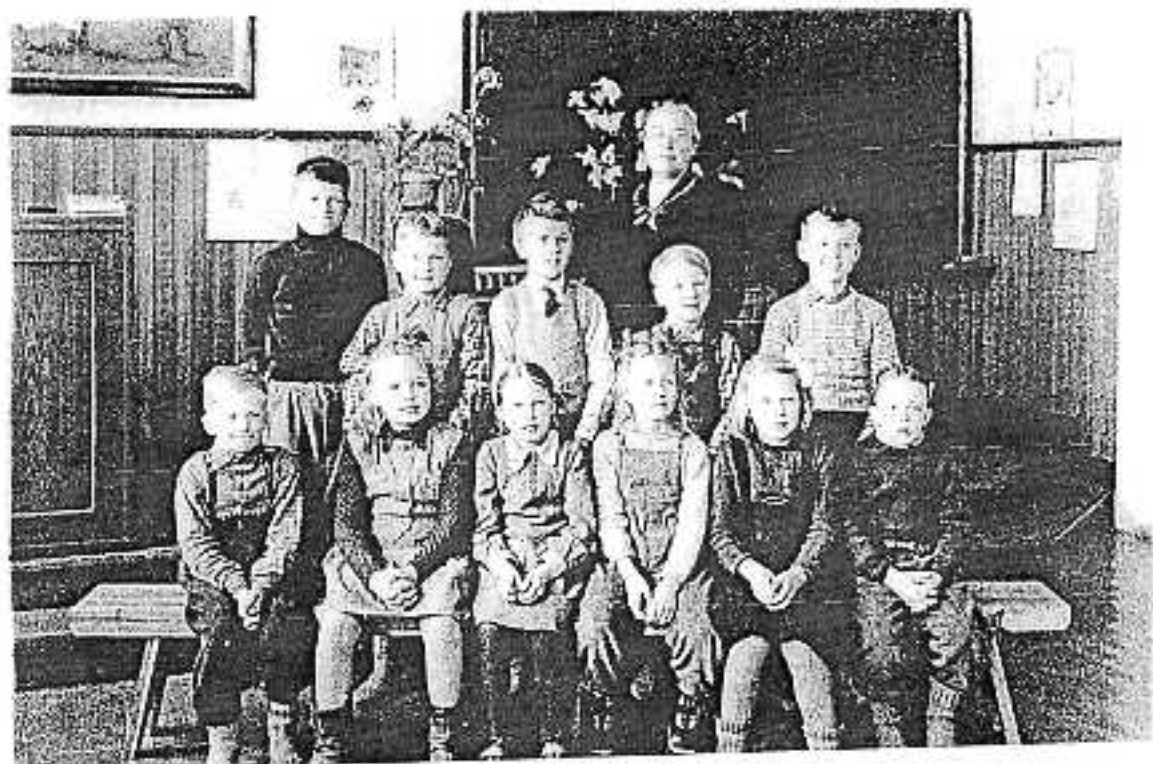
Väl i Tyskland har vi nu deras autobahn och res-ten av hemfärden tar bara några dagar, med besök i Hamburg.

...det är sommar, det är sol med koskit i ha-
gen det är knätofs å dragspel det är storänget,
midsommarstång, fioler å folkdans, myggor
å bromsar snapsar och tilltugg....

...vi har tilltugget...!!!!

NÅS SERVICECENTER AB
TEL. 0281—302 19

*Klass 1 och 2 Från Mellanborgs småskola år 1949
Förstaklassarna blir folkpensionärer i år medan
Andraklassarna gick i pension i fjol.
Lärarynnan Täpp Anna Ek med följande elever..
Övre raden från vänster Lars-Gunnar Lindgren, Olle Steiner,
Israels Bengt Johansson, Lennart Malses, John Israels,
Nedre raden Per-Erik Jont, Eva Örnkvist, Fins Anna-Greta Larsson,
Sigrid Lagerkrantz, Anna-Britta Netzell, Sune Ehnström*

Foto från Per-Erik Jont

För tillfället svetsar och automat- svarvar vi:

- ↪ Delar till Volvo lastbilar**
- ↪ Delar till postens cyklar**
- ↪ Delar till ABB:s utrustningar**

**Vi är underleverantörer åt ABB, FCMC,
(PLÅTMEKANO), Monark, Sepson och samhall m.fl.**

SVETS Iego

Industrihuset, 780 50 Vansbro, Tel 0281-10969

"Men liket kom ej"

En ung och glad 90-åring hade bjudit till öppet hus i Nås Missionshus på sin födelsedag (17dec 06). I min hand får jag då Stina Falks gamla almanacka och dagbok från 1885. Vet Du vad detta är för en almanacka, hur värdefull den är? Den är från 1885. Det är då Stina Falks far, Skollärare Falk i Nås avled. han är förebilden till Selma Lagerlöfs "Skollärare Storm" i hennes roman om Jerusalemsfararna.

Utdrag ur dagboken:

Febr. Den 15. Min älskade faders död.

Den 27. Ankom hem till Nås.

Den 28. Började vänta hem vår fader.

Den (29)1mars. Fick ock vänta förgäves.

Ja nu är denna månad slut, men den har varit sorg i sitt sköte. min fader har för alltid gått ifrån oss. hans stämna har tystnat här nere, men den uppstämmer nu inför tronen den Eviges lov. All sorg och strid är för evigt slut för honom. Saliga Visshet. Må ock vi vara redo, då herren kallar.

D. 1. Vantade ock förgäves.

D. 2. Vantade med stor oro, men förgäves.

D. 3. Tills idag var begravningen bestämd,

men liket kom ej. Pastor Dafsén skulle förätta jordfästningen, men måste istället hålla bibelförklaring, enär mycket folk var samladt. Sedan gingo de bjudna gästerna till oss ock äto middag. Då vi börjat med sista rätten, fick mamma se dem komma. underliga känslor uppfyllde oss alla, då vi fingo se dem. I skymningen förättades jordfästningen. Dafsén höll ett utmärkt liktal. (Ack du gode och trogne..)

Varför kom inte liket? För att förstå Stinas kortfattade anteckningar, måste man känna till faderns pensionärsliv. Som lärare hade han haft en årslön på 600 kr plus fri bostad i skolhuset och nödig mark och uthus för att föda en ko, några höns och en gris. När Falk pensionerades 1880 förlorade han dessa förmåner men uppmanades i det gravallvarliga skolrådsprotokollet "att lämna god gödseltillgång från sig, då han frånträder skoltäppan".

Situationen förde med sig att Olof Falk fick sitt levebröd hos sin yngre broder Anders Falk, sågverksägare, virkeshandlare och värdshusvärd i Sillebotten i Silleruds församling i Värmland.

Hustrun Maria, född i Burängsberget på Finnmarken, fick dottern Stina ta hand om Stina

var lärare i Falun och bodde i Främsbacka. Där avled modern av blodpropp år 1890. Båda makarna har sin grav utanför östra porten till Nås kyrka.

Olof Falk var född och uppväxt i Överborg. Började tidigt att undervisa och i protokoll från början av 40-talet framgår att han fått "premier för nitisk barnundervisning". Hela sitt liv förblev han "barnundervisare" i Nås och som äkta nås-son hade han fått brodern Anders löfte, att efter sin död få bli begravd på hembygdens kyrkogård. Det var denna långa resa genom oändliga skogar, på obanade stigar och vägar i slutet av februari månad 1895, som slädfärden från Sillebotten till Nås tog längre tid än beräknat, varför liket ej kom fram i tid..

Detta var en nyhet för oss alla nåsbor, som Inez avslöjade på sin 90-årsdag Tack Inez!

En fråga. Hjälp mig!

Vem var pastor Dafsén? som förättade jordfästningen. Falk var missionsförsamlingens ordförande under de första åren, om det kan vara en ledtråd? han var också försångare/kantor i Nås kyrka, som då saknade orgel. Han tvingades att avsäga sitt ordförandeskap i missionsförsamlingen, om han ville ha kvar sin tjänst som lärare och försångare. Till och med Selma Lagerlöf kände till "stormen" mellan kyrkan och missionsförsamlingen!

Rune Hedemo Älvsborgsv. 6

tel. 070-5149274

Utdrag ur dagboken.

Den 15 Febr. 1885. Min älskade faders död.

MARS.

Dagar	Man. Nöb
1 S	Den 15 Mars till 16 Mars. Matt. 16. 6-9
2 M	Den 16 Mars till 17 Mars. Matt. 16. 10-12
3 T	Den 17 Mars till 18 Mars. Matt. 16. 13-17
4 T	Den 18 Mars till 19 Mars. Matt. 16. 18-20
5 F	Den 19 Mars till 20 Mars. Matt. 16. 21-27
6 S	Den 20 Mars till 21 Mars. Matt. 16. 28-34
7 M	Den 21 Mars till 22 Mars. Matt. 16. 35-41
8 T	Den 22 Mars till 23 Mars. Matt. 16. 42-48
9 T	Den 23 Mars till 24 Mars. Matt. 16. 49-55
10 F	Den 24 Mars till 25 Mars. Matt. 16. 56-62
11 S	Den 25 Mars till 26 Mars. Matt. 16. 63-71
12 M	Den 26 Mars till 27 Mars. Matt. 16. 72-78
13 T	Den 27 Mars till 28 Mars. Matt. 16. 79-85
14 T	Den 28 Mars till 29 Mars. Matt. 16. 86-92
15 F	Den 29 Mars till 30 Mars. Matt. 16. 93-99
16 S	Den 30 Mars till 31 Mars. Matt. 16. 100-106

D. 1. Väntade ock förgäves.

D. 2. Väntade med stor oro, men förgäves.

D. 3. Tills idag var begravningen bestämd men liket kom ej. Pastor Dafsén skulle förätta jordfästningen, men måste istället hålla bibelförklaring, enär mycket folk var samladt. Sedan gingo de bjudna gästerna till oss ock äto middag. Då vi börjat med sista rätten, fick mamma se dem komma. underliga känslor uppfyllde oss alla, då vi fingo se dem. I skymningen förättades jordfästningen. Dafsén höll ett utmärkt liktal. (Ack du gode och trogne..)

Knöter Pär

Förord till Knotter Pers dagbok.

Den 1 mars 1974 köpte jag Knottergården i Tyna, efter att den har tillhört samma Nås släkt sedan 1677.

Under reparationsarbete hittades en liten anteckningsbok 8x10 cm. Det visade sig vara Knotter Pers dagbok skriven mellan omkring 1887 och 1891, alltså då han var mellan 15 och 18 år. Med behjälplig tillåtelse av Knotter Pers efterlevande delger jag Nås vargens läsare ett utdrag ur dagboken. Mot slutet kommer han i kontakt med Helgum som bodde "här ihntill". Jag har bibehållit den ursprungliga stavningen.

Daniel Schanzer-Larsen .

Knotter Per Perssons Dagbok.

Jag är född i Nås socken i Vesterdalarne den 28 mars 1872, mina föräldrar äro Knotter Per Olson och Brita Olsdotter.

Jag hade blott en syster. Under min barndomstid gick jag i skola och inhemtade nödiga kunskaper. I Maj 1886 började jag min nattvardsundervisning var ledig under sommaren, fortsatte sedan den 26 oktober. Konfirmerades sedan den 6 maj 1887 och anammade sedan den H. Nattvarden 8=de vid denna ståndpunkt i mitt lif är jag nu, jag står nu färdig att ittråda i världen, må Jesus få vara mitt stöd, i hans vård öfverlemnar jag mig nu när jag går att möta så många faror och frästelser. Hvad som härefter kommer att hända mig, det står i Herrens hand.

Några veckor hafva nu åter förflutit det är nu den 22 Maj, jag har i dag varit med vid ett möte der Guds ord har förkunnats i anda och kraft, jag har äfven bevistat ett dop med en gammal person som likvel var döpt som barn, detta skedde genom nedsänkning. [nu övergår Per att skriva med blyertspenna] Jag må nämna, huru kristi församling nu är söndersliten i många sekter och afdelningar, så att det bedröfvar mitt Hjärta att så mycken kärlekslöshet skall råda ibland Guds barn.

Den 7 juli 1887.

Jag har i dag varit närvarande vid en biskopsvisitation och der svarat på några frågor af min lärare. Jag sitter nu här af

både en och annan orsak nedtryckt och bedröfvad. Herren tage vård om mig.

Den 8 April 1888.

Åter en liten händelse. Jag har i dag tagit afsked af en vän som i morgon skall resa öfver till Amerika.

Den 26 April.

En sorgpost har träffat vår familj, min fader har nedfallit från en hög bro öfver i en sågbana och illa skadat sig i hufvudet mot stenarne.

Den 18 juni 1888

kl 2 förenadd igen. Jag har nu hemkommit från en uppbyggelsestund. Norstädt helbrejdagörare från uppsala har uppehållit sig här någon tid och derunder hafva många blifvit frälsta serskilt en stor hop flickor. Vi hafva nu tagit afsked af honom han måste nu resa till Stockholm för att der blifva på et sjukhus det föregående af natten har fortgått under bön och sång.

Den 28 Juni.

Torkan detta år har varit stor så att städer och byar(?) brunnit upp och jag har nu hemkommit från en skogseld men nu har ett vederqvichkande regn kommit.

Den 30 novem.

Jag har i afton varit med på ett ungdomsmöte Norstädt som nu åter är här sammankallade oss till samtalsmöte men det var blott flickor utom jag och förslag väcktes om att bilda en jungfruförening.

Den 28 Mars. 1889

Denna min födelsedag är nu tilländalupen. Jag har nu fyllt mitt 17 år. Igenom många vexlingar har Herren fört mig under det gångna året. Jag har under denna tid fått taga afsked af många blandt mina vänner som dels rest bort och en som gått hem för att för alltid slippa jordens tvång.

Den 15 September.

Jag har efven i dag besökt Jerna var dit på förmiddagen var dit och träffade Vermlandspojckarna som bruka spela gitarr har sedan hållit Söndagsskola och derefter varit på ett föredrag hållet af en man från Amerika som bor här ihntill. [Kan det vara Helgum?]

Den 29 september (Mikaeli)

Denna dag är nu tilländalupen kl.9 har jag i dag hållit söndagsskola den har både i dag och i söndags varit mer besökt än vad den varit under sommaren efter söndagsskolan

var jag på ett föredrag här i Tyna hållit af Skl. Enander från Jerna och på eftermiddagen har jag varit på nykterhetsmöte i Hedens skolhus. Der guitarr spelarne från Jerna också varit med. Jag sitter nu här och hör huru ungdomen ropar och sjunger häromkring

Den 31 december 1890.

Detta år är nu framgången mycket har jag att tacka Herren för. Jag har nu hemkommit ifrån bönhuset där jag varit på en bönestund. I går voro vi sönd.skl. der och klädde en gran vi ämna hafva på den tilltänkta festen på nyårsdagen. Det är nu olika bland oss annat hvad det var sist vi hade fest. En syster(?) har nu lemnat oss och öfvergått till Larssons parti [Helgum ?] och ibland oss som är kvar råder ej samma ifver som förr

Den 1 januari 1890.

Detta års första dag är nu förliden. Jag har nu hemkommit från söndagsskolan. Allt der har varit trefligt och jag känner mig glad i afton med det samma jag frågar hvad skall detta år bära i sitt sköte jag lämnar allt i Herrens hand.

[Här slutar dagboken med skrivstil och övergår till 14 sidor med stenografi som jag tyvärr inte kan översätta. Flera stenografi kunniga personer jag har rådfrågat har inte kunnat läsa texten. Finns det någon i läsekretsen som tror sig känna till gamla stenografisystem är vi tacksamma om vederbörande hör av sig till tidningen.]

Kvalitetssläpvagn

Samt reservdolar till samtliga fabrikat.

**BIL & MASKIN I
DALA-JÄRNA AB**

Tel. Dala-Järna 0281-595700

Från Knöter Pärss bröllop på Knötersgården

KNÖTER PER minnen från ett barnbarn

På en av gravstenarna på Nås kyrkogård står "Predikant Per Persson Född 1872, död 1958". Predikanten Knöter Per var min morfar. Han levde tills jag var drygt 14 år gammal och jag minns honom mycket väl från min barndom.

Knöter Per var gift med den 10 år yngre Anna, som avled redan 1941. De fick sammanlagt 8 barn, varav två dog tidigt - en vanlig företeelse på den tiden.

Han blev kristen redan i tonåren, han blev söndagsskollärare och engagerade sig även i nykterhetsrörelsen. Efter att gått en viss teologisk utbildning var han under åren 1906-1924 pastor på flera platser i Västerdalarna och Siljansbygden. Efter denna period reste han några år på predikoresor i Dalarna och i Norge. Min mamma Maja berättade att hon före och under sin skoltid bodde med honom såväl i Transtrand som i Nusenäs. Bondgården hemma i Tyna sköttes nog till stor del av mormor Anna, som avled innan jag föddes och som jag inte vet så mycket om.

Även om jag minns morfar, måste jag säga att jag aldrig blev särskilt "bekant" med honom. Han levde högst påtagligt i sin "religiösa" värld. Jag kan minnas hur han ofta, när han tillfrågades något om framtiden svarade: "Det vet ingen om jag lever då"

En av hans tillhörigheter som jag minns, är portföljen. I denna hade han böcker, som han sålde i sin predikantgärning. I ena kanten av portföljen fanns något helt annat han sålde, nämligen burkar med Ex-Radiolsalva. Vi är ju flera av hans ättlingar som blivit läkare och jag brukar ibland referera till salvburkarna som mitt medicinska arv. Före jul brukade han även sälja Svenska Missionsförbundets jultidningar Vinterny och Hem Hem. När jag i ungdomen själv började sälja sådana, var det många som tackade nej med motiveringen att dessa brukade de köpa av Knöter Per.

Knöter Per upplevde naturligtvis Helgum och konsekvenserna av hans vistelse i Nås. I en artikel i Allers från 1953 berättar han hur Olof Henrik Larsson (Hellgum) försökte övertala honom att gå med i deras församling. När detta ej lyckades, förklarade Hellgum kort och gott att Per var på väg till helvetet. I artikeln tyckte han att "Det var nog lika bra att man stannade hemma"

Morfar lämnade efter sig en bok med tidningsurklipp, vilken jag läst delar av och då till min glädje lärt känna honom litet mer. Han var nämligen en flitig skribent i dåvarande Dala-Tidningen och urklippsboken innehåller till stor del sån't han själv skrivit. I en notis i samband med hans 60-årsdag skriver tidningen om Knöter Per "Varmt intresserad för Dala-Tidningen, har han utfört ett gott arbete för dess spridning och som nyhetsförmedlare till densamma"

Bland tidningsurklipp finns många berättelser om hans predikoresor, vilka gick till allehanda ställen runt Dalarna, någon till Värmland och även Norge. Här kan man läsa om hur han hälsats välkommen resp. avtackats som pastor i Transtrand, Nusenäs och andra platser. För oss nutidsmänniskor kan det vara intressant att läsa hur han förflyttade sig - kontrasten mot vår tid är uppenbar. Promenader och cykel var naturligtvis vanligt. Men även häst med trilla sommartid och släde på vintern, båt och inte minst sparkstötting. Under en resa från Transtrand till Horrmundsjön med spark blev det snöstorm och stora svårigheter att komma vidare. Här märks att Knöter Per även var bonde, då han skriver: "Sparken fick ett egendomligt infall. Han borrarade huvudet i snön och ville inte längre. Jag gjorde då som man brukar göra med ilska tjurar. Jag satte ett tåg i näsan och ledde honom" En gång åkte han sparkstötting från Transtrand till Äppelbo i 30 graders kyla. Sommartid var cykeln ofta använd och det blev många mil på cykel, till olika ställen i Dalarna och även till Norge.

Även på semestern gjorde han cykelturer till Håvberget, Dala-Järna och Vansbro för att vara med på möten. Man kan undra vad hustrun Anna tyckte, när han gav sig iväg från hemmet även på semestern? Åtminstone någon gång gjorde han längre resor, då med tåg. Han berättar bl.a. om en sommarresa till Göteborg, då även hustrun fick följa med. I artikeln om den resan jämförs Göteborg med Stockholm, så han måste även ha varit där.

I klippboken finns många betraktelser och utläggning av bibeltexter, t.ex. en serie på fyra artiklar med rubriken "Några förutsättningar för framgång i den kristna verksamheten" Vanligt är även artiklar, vars innehåll kan rubriceras som uppbyggelse med ett tydligt moraliskt innehåll, t.ex. "Om falskhet och svek" - "Dubbla människor" - "Skvaller och förtal".

Knöter Per skrev även artiklar/notiser om

dagshändelser, t.ex. "Brev från Näs" som förutom nyheter inom det kyrkliga området innehåller annat som hänt i bygden. Den första frikyrkobegravningen uppmärksammas i en artikel. Vid ett tillfälle hade han uppenbarligen anklagats för att ha skrivit något som andra menat var felaktigt, vilket han går till försvar mot i tidningen Dalarnas Folkblad.

Även inlägg i samhällsdebatten förekommer. En debatt handlar om huruvida skolor ska få användas till möteslokaler. Det fanns de som ansåg att detta var olämpligt, men företeelsen försvarades av Knöter Per. Vårt lands första folkomröstning hölls 1922. Man röstade då om införande av ett fullständigt rusdrycksförbud. Med tanke på Knöter Pers engagemang i nykterhetsrörelsen är det inte helt oväntat att han propagerade för ett sådant förbud. (Valet blev mycket jämnt - 49 % ja och 51 % nej)

Många tidningsurklipp består av bidrag till tidningens familjesidor - lysningsfester, födelsedagar, dödsfall och liknande. Med tanke på att detta skrevs på tidigt 1900-tal är det nog inte särskilt anmärkningsvärt att det huvudsakligen handlar om män. Hustrun Anna begåvades dock med en notis i tidningen såväl vid 50-årsdagen som när hon avled.

I klippboken finns ett citat av den grekiske stoikern Epiktetos, vilket kan tala för att Knöter Per hade begåvats med en god portion ödmjukhet, ett citat som därtill får bli avslutningen på dessa rader om min morfar predikanten Knöter Per Persson: "Ursäkta dig aldrig genemot beskyllningar - utan om någon berättar att en annan har talat illa om dig, så svara: Han tycks ha varit okunnig om mina övriga fel, eftersom han blott nämnde de där"

Författat av: Lennart Halvarsson

*Knöter Per
omkring 1920-30
kortet lånad av
Kjell Wulfridsson*

FLER OCH FLER UPPTÄCKER VÅRA LADDARE.

**KRAFTEN I VÅRA LADDARE
LÅTER SIG EJ BESKRIVAS I
ORD !!!**

**Vi utvecklar och
tillverkar batteri-
laddare för städ-
maskiner och
rullstolar.**

**Swede
electronics**

Telefon : 0281-30400

Hemsida : www.bateriladdare.com

Orsala - Nås Tur och Retur

Så var det dags igen att fira vår semester.

Tillsammans med Axel och Anna skulle vi bo i Orsala ett par veckor.

Vi åkte tåg från Sandviken till Nås, Axel och John hade cyklar paketerade, men de var inte med tåget, cyklarna skulle vi hämta om ett par dagar.

Sjö Nils ställde upp och hämtade oss med lastbilen några fick tränga ihop sig i förarhytten resten på flaket, vi hade också varsitt barn i 3-årsåldern med oss. När vi kom fram till Orsala blev det brottom, på med kaffepannan, karlarna skulle ut på sjön och dra upp storgäddan. Dom hann knappt svälja limp-smörgåsarna förrän vi såg bara skosulorna av dem i skogsbrynet.

Annas och min semester bestod bara av att byta arbetsplats, det var hushållet och barnpassning som vanligt, bara litet obekvämare. Vi tog våra kaffe-koppar och satte oss med barnen i gröngräset och njöt av vilan och den sköna sommardagen.

Framåt kvällen kom storfiskarna hem, inte var det några storgäddor snarare liknade de fiskpinnar, men bättre lycka skulle det bli imorgon sa de.

Efter ett par dagar skulle cyklarna hämtas och det blev Anna och jag som skulle fotvandrade till Nås, karlarna skulle vara barnvakt.

Skönt att ha en dag att bara lata sig på, tyckte Axel, han visste ju inte vad han gett sig in på.

Efter frukost var det dags för oss att börja vår vandring, vägen var öde och tom, ingen trängsel här inte. Efter ett par km. syntes det ialla fall att det hade varit folk före oss. Efter vägen stod en svankryggig lada utan dörr på en halvt igenvuxen åkerplätt. Vi kunde skymta litet gammalt hö i dörröppningen, undra när och vem som körde in sista lasset. Vi travade på, vi var unga och glada vi sjöng en stump ibland och pratade om ditt och datt. Helt plötsligt fick vi se något intressant, i en sandslätt i vägbanken hade Backsvalarna sina bon. det var hål vid hål, det nästan påminde om ett höghus i stan. Vi beundrade dessa flygare som så pricksäkert landade i sina bohålor. Färden fortsatte varmt och svettigt, vi skulle skynda oss hem fick vi order om, så våra män skulle hinna med en tur på sjön. Men vi var ju lediga så inte gjorde vi oss någon brådska. Samtalen började tryta och vi började bli trötta så vi gick där och sparkade på några småstenar som rasslande for i diket. Rätt som det var fick vi se något rörligt på raksträckan framför oss, när vi kom närmare såg vi att det var Sankt Pers hushållerska som varit till Nås med en kärlekskrank kossa. Hushållerskan var också varm och svettig i sin kappa och huvudduk och på fötterna hade hon ett par gummistövlar, den som såg ut att vara nöjd med tillvaron var kossan.

Vi kände inte damen så vi bara hälsade och travade vidare, hon skulle nog samma väg som vi gått.

Solen gassade och det var minst 25 grader varmt, äntligen skymtade de första husen i Nås.

Anna guidade mig, hon visste vilka som bodde där och där, och var hon gick på dans när hon var tonåring.

Vi passerade den vackra älvbron som tyvärr är borta idag. Så kom vi då äntligen till stationen. Cyklarna hade kommit, men det var ju herrecyklar och det var före långhyxornas tid. Efter diverse ekvilibristiska övningar kom vi äntligen igång. Min cykel hade en lång vass sadel det var som att sitta på en getrygg men eftersom jag av naturen har en inbyggd dyna där bak så klarade jag mig rätt bra. Samma väg tillbaka över älvbron igen.

När vi kom till Mattssons affär svängde vi av till höger, vi skulle passa på att hälsa på Annas föräldrar när vi ändå var i byn.

Vi blev hjärtligt mottagna, vi fick både kaffe och mat och det var vi väldigt tacksamma för ty promenaden hade gjort oss rejält hungriga och törstiga. Så var det dags att äntra våra stålhästar igen, vi skulle in till Matssons och fylla på vårt matförråd, vi litade inte på storfiskarna. Vi hade bara cyklat en liten bit just passerat avtagsvägen till Skansbacken, då jag fick se ett paket i vägkanten, jag bromsade in och tänkte stanna, men då hörde jag några barn som fnissade och viskade i buskarna och då förstod jag vad det var, så jag åkte vidare.

Anna kom en bit efter, stannade och satte paketet på pakethållaren, när hon kom ifatt mig, sa hon, såg Du inte paketet?

Jo det gjorde jag men jag hörde några barn i buskarna, dom ville nog skoja med oss. Vi trampade vidare tills vi kom till skogen, då stannade vi och öppnade paketet, det blev ett hjärtligt skratt när vi såg innehåll, ungarna hade lagt kossans visitkort i lådan, de hade nog väldigt roligt när vi var så lättlurade, paketet fick göra en luftfärd in bland granarna.

Äntligen var vi tillbaka i Orsala, inte var det precis stora famnen för oss, istället lät det så här "Var har ni varit?" Måste det ta hela dagen? ungarna har bara grinat och vi har bytt blöjor flera gånger och ni förstår väl att vi är hungriga. Anna påpekade att vi inte hade tagit maten med oss men det blev bara en grymtning till svar, vi hade all möda att hålla oss för skratt, nu fick de se vad vi roar oss med om dagarna. Efter matlagning och barnnatning har även den längsta dagen sitt slut.

Från år 1948 Ragnhild från Päckberget.

BALROTORS

Vi marknadsför och lagarhåller **Baltrotors** program av rotatorer för:

- Skördare: 4-16 ton
- Gripar: 1-16 ton
- Gripsågar: 12 o 16 ton

Rotatorer

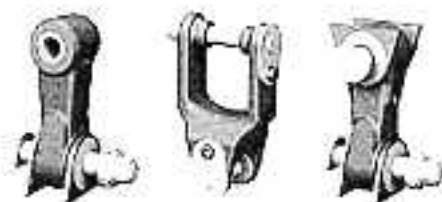
Rotatorerna används inom en mängd olika applikationer för att positionera (vrida) utrustningar i horisontalplanet. Ex. Olika typer av gripar, skördar aggregat mm. Vårt program omfattar rotatorer från 1-16 ton. Vi har en unik garanti på programmet nämligen 24 månader.

Baltrotors har brett program med länkar från 1 - 16 ton

Rotatorer behöver alltid en länk mellan sig själv och kranbjelken, dessa kan vara av olika slag.

- Obromsad
- Enkelbroms
- Dubbelbroms

Stolsnivellering

Automatisk stolsnivellering sida-sida

Tillämpas för automatisk nivåering (hydraulisk) i alla förhöjda skidningar, sidoluthningskompensation, vilket är den vanligaste modellen, samt lutningskompensation för fram- och bakåtklättningar.

Automatisk stolsnivellering fram-bak

Denna platta kommer att vika ut utmärkt komplement till maskiner som har inbyggd nivåering i sidled eller i maskinen där endast fram-bak nivåering är installerad. Plattan kan naturligtvis också kombineras med Sit Right's enhet för sida-nivellering.

Bankar

FORESTKING

– marknadens smidigaste kvalitetsbankar som ger dig ännu stabilare transporter...

Dalagripen

Gripar 0,09-0,35 km

Vi har den kompletta lösningen med Grip-Potens-Länk komplet med svingar.

Risgrip 0,25-0,35 km

Boggiband

Kopa Track

Beskrivning av track systemet med dubbla kamrar på paddorna.

- ECO Band
- Högeffektivt stål
- Minimerat yttre slitage på marken
- Storlek:
 - 600 x 22,5 x 600 x 26,5
 - 700 x 22,5 x 700 x 26,5
- Passar alla maskintyper
- För året runtbruk
- Säkerhet med däck

Kontakta oss för ytterligare information och priser

Närsjövägen 36,
SE-780 53 NÄS

SITRIGHT

Tel 0281-300 30
Fax 0281-59 51 07

ORS! Ny hemsida

— NUMMER ETT I SKOGEN —

Hemsida: www.sit-right.se • E-mail: mail@sit-right.se

Sälsriset för mer än 40 år sen

Nu har jag läst årgång 13 nr.2 av Näsvargen där det stod mycket om Sälsriset. Jag tänkte att jag skulle kunna berätta lite om hur det var när jag var liten. Det hände ganska ofta att vi (jag Nall Birger och mina kusiner Nall Gunnar, Gunnel och Marianne var i Sälsriset under såväl Somrar som vintrar). Mest Gunnel och jag.

På den tiden gick man i skolan på lördagar, när vi var hemkomna från skolan packade vi varsin ryggsäck med lite kläder och något ätbart, en liten peng i fickan, sedan tog vi cyklarna och åkte till Strandån, där blev det att gå till fots via Lökholm fram till Bergslagsstugan i Sälsriset som Nall Nils (farbror Nils) hade tillgång till genom arbetet i skogen.

På sommarlovet kunde vi vara där upp till två veckor ibland.

Väl framme var det att göra upp eld, hära in vatten och packa ur ryggsäckarna, sedan begav vi oss till Östra berget för att köpa smör, mjölk och filbunke av Britta. Det var nyfödda kalvar i ladugården ibland och då måste vi ju kela med dem en stund. Saft och bullar blev det jämt innan vi återvände till Västra berget igen. Mera ved på brasan och i spisen för värmens skull.

Bada måste man ju så det var att gå ner till sjön och hoppa i samtidigt som ekan måste skjutas ner i vattnet för att svälla ihop så den blev användbar. Kvällsmat skulle lagas, den smakade alldeles särskilt bra nu efter den halvmils långa vandringen genom grovskogen. För grovskog var det på den tiden, nu är den helt borta!

Diska och plocka ihop sedan måste vi kolla om kopparormen var framme i kvällssolen ofta var den det och inte var den rädd heller. Att sitta på trappen och lyssna till tystnaden var rogivande man kunde höra någon Ko råma ibland i östra berget, även någon fågel som sjöng en sista kvällsserenad, inga bilar som störde för på den tiden fanns det inga bilvägar i Sälsriset.

När skymningen och mörkret lagt sig kunde man höra ugglorna vakna till liv, deras hounde hördes från all håll i bergen runt om. Läggdags, nu började spökhistorierna, den ena värre än den andra, till sist hörde man ljud överallt, sova nu, nej det var svårt, ut och titta vad som lät, aldrig i livet. När det gått en stund hade minnet av historierna börjat blekna och sömnen blev för svår så nu somnade man gott.

Man vaknade tidigt av fågelsången utanför, sedan åt vi frukost diskade och plockade undan (ordning och reda skulle det vara) sedan bar det av ner till sjön för att se om den jistna ekan var så tät att man kunde ro ut till holmen och meta lite Abborrar och ibland någon Gädda, Mört fans det mest av. När det inte nappade mer östes ekan ur och sedan satte man fart mot sydvästra landet för att gå till Långtjärn och meta småabborrar, det var en bit att ro så det var bäst att ta raska årtag innan ekan sjönk, trots att man öste för fullt. Båda i båten var minsann fullt sysselsatta hela tiden!

När man nått land bands ekan fast ordentligt för den måste ligga kvar i vattnet för att fortsätta svälla ihop. Vandringen till Långtjärn gick genom en myrhals så det sög bra i bena. Väl framme var det som en liten pöl i början av tjärn där det fanns gott om hungriga Abborrar så det gällde att vara sparsam med masken.

Fikat på en stubbe intill tjärn satt perfekt. Nötskrikorna var också sugna på lite limpa så det fick offras en och annan limpskiva till dem också.

Efter en välförtjänt fikapaus var det dags att ge sig i kast med alla hungriga Abborrar igen. Den ene efter den andre lät sig väl smaka av masken, som började minska oroväckande fort nere i konservburken som fick tjänstgöra som lägenhet åt maskarna. Abborrarna var alldeles svarta och inte speciellt storväxta av sig heller, men dem var desto piggare istället!

Nu var maskburken tom och det var bara att gå till ekan igen, den låg under vattnet så det var bara att dra så mycket tygen höll, för att få upp ekan så det gick att ösa den tom igen. Nu hade den svält så pass att det gick att ro ända hem utan mellanlandning på holmen om man öste på rätt bra (det fanns inte plast båtar på den tiden, på 60 talets början).

Hemkomna rensades Abborrar för full matning, eldades i spisen, värmdes stekpannan och stektes abborrarna. Potatisen kokades och snart satt man och åt en delikat lunch för att orka gå den långa vägen till cyklarna och cykla hem från Strandån.

Jag har ofta tänkt på, hur far o mor vågade låta oss göra detta, vi var ju inte mer än 10-14 år. Far (Nall Erik) och farbror Nils jobbade ju i skogen, för dem var det inget annat än att man måste klara sig, hitta rätt, sköta eld och allt som hörde till livet. Idag skulle väl kappast någon 10-14

åring vara i skogen på detta viset ens om man skjutsade dom dit med bil! Jag är glad att ha fått denna uppväxt, för det har nog gjort mig ödmjuk inför livet och sett att allt inte går av sig självt, man måste arbeta lite för att få mat i munnen och värme i kroppen.

Jag upplevde även några riktiga strapatser på vintern, det återkommer jag till en annan gång. Synd bara att man inte hade en kamera, för jag har inte ett foto därifrån.

Jag har bilderna inom mig.

Minnen från Nall Birger.

Tullaren till turisten:

- Vad har ni i väskan?
- En karta över Dalarna
- Men vad är det som kluckar?
- Siljan

Alf Lindahl
TYNA BIL

Dala-Järna
TEL. 0281-20943 BOST. 20528
MOBIL 070/2459084

Önskar en Trevlig sommar

Här finns allt!

nära dej
nära dej
nära dej
nära dej
nära dej
nära dej

Skansbacken Nås
Åsa telefon
0281 30084

Nära dej

Östanberg, Hafsskinberget Hagbua.

Östanbergs fäbodar som legat på östra sidan av Hafsskintjärn, mellan tjärn och Lindesnäs skidbackes övre del. Den skall ha tillhört Lindesnäs eller från begynnelsen Änge, Närsjö och Starviken sedan flera av befolkningen där blev involverade i Lindesnäs bruk, fäboden fanns redan på 1600-talets senare hälft och då fanns ca 12 fäbodvallar där men vid sekelskiftet 18-19 00 talet var det endast 1 och den tillhörde Närsjö Lasses och idag är det bara odlingsrösen och det kan synas tillstimmelse till stug- eller ladugårdsgrunder samt gropar efter källare.

Hafsskinbergs fäbod har legat på västra sidan av Hafsskintjärn i östra slutningen av Hafsskinberget, fäbodvallarna skall i norra änden ha gått ända mot finnvägen vid norra spetsen av Hafsskintjärn där det ca 75 m från vägen syns rester av raserade timmerväggar, och i södra delen av fäboden finns stora rösen som vittnar om uppodlingarnas storlek i den även stenrika terrängen. Förhållandet har varit samma som i Östanberg och ägarna har från begynnelsen kommit från Storbyn, Haga och Skansbacken men hade vid förra sekelskiftet 9 ägare men det är i dag bara odlingsrösen och rester av byggnadsgrunder och på en del ställen förruttnade timmerväggar. Fäboden kallas inom jägarkretsar för Geting-linda genom att den troligen sista byggnaden var ett skogskvarter och användes av Getingsläkten som också kom från Haga resterna av murstocken visar att den blivit inmurad på senare tid och inga odlingsrösen finns ej intill stugresterna men strax norr därom finns rester av både odlingsrösen och husgrunder.

Hagbodarna "Hagbua" fäbod från samma tidpunkt har legat på andra sidan Äskan mitt emot Lomtjärn där Hafsskintjärn rinner under Lindesnäsvägen och ner till Bysjön. Och vägen som går mot Sjöhägnan passerar strax öster om fäboden ca 400 m in från avtagsvägen. Samma förhållande även här 3 st. ägare från Haga vid sekelskiftet, men inget finns kvar i dag, här är marken mera sandblandad så det är svårt att urskilja gamla boplatserna samtidigt som hela fäboden varit timmerupplag och vältplats. Från storskifteskartan kan det synas ha varit över 12 byggnader i Hagbua, och efter uppgift från senare delen av 1600talet så fanns det 10 st. fäboddar.

Ägarna vid **Östanberg** vid sekelskiftet 1 st
Närsjö Lasses.

Ägarna vid **Hafsskinberg** vid sekelskiftet 9 st.
Kling Lasses, Stark Lasses, Liss Lasses Olars, Hafsskinbergs Johans, Abbor Erkes, Tuppens, Jantas, Nils Petters, Jugas.
Geting-linda, stugan är troligt att kan ha blivit uppsatt som skogskvarter i närheten av Kling Lasses vall den har blivit riven och flyttad till Valsan sjön mellan Borlänge och Gagnef
Och en stuga NO därom som allmänt kallas Norrströms har blivit flyttad till Järna, åt Leksandshället till vid någon sjö, den kan troligen ha varit från Bäck Lars ursprungsfäbod?

Ägarna vid **Hagbua** vid sekelskiftet. 3 st.
Lissamils Lasses, Anders Matssons, Nils Petters.

Vi har nu berört alla kända fäbodställen i Näs men från 1664 års fäbodlista skall det ha funnits 3 namn på fäboddar som **Orsalheden** vilken kan ha varit Brobua och eller Samuelsboda Även **Rostbergsbäcken** var nämnd kan ev. ha haft någon anknytning till ett tidigt skede av Knöttertorpet 1 ägare från Tyna står nämnd.
Samt **Oxberget** vilken är däremot tveksamt men även där nämns en ägare från Tyna vilken skall ha varit berörd av denna.

Forts., nästa sida.

Åldrig Anna - som varit på
vid Huskårböret 1919

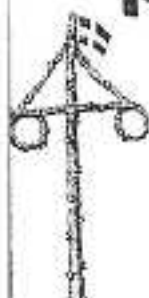
I kommande utgåvor av "Nåsvargen" kommer vi
Fortsättningsvis att beröra finnstillen inom gamla
Nås socken. där det finns minst lika många upptagna
namnsatta ställen som det har varit läbodar, många
är också i dagsläget borta men samma sak som
läbodarna kan vissa lämningar ge en bild av deras
existens.

Sedan finns finnstillen som har expanderat och
är idag tätbefolkade byar med året - runt boende.

*Jag emotser hjälp av intresserade människor
med kunnsighet om resp. finnmarksställe och även
försvunna finnmarks - platser.*

Tack ! N-E

preCent

Nu Inför sommaren
Fynda på

preCent

Den lilla butiken som inger
Glädje och Glamor !

Öppettider

Ons. - fre. 15-19 lör. 10 -14

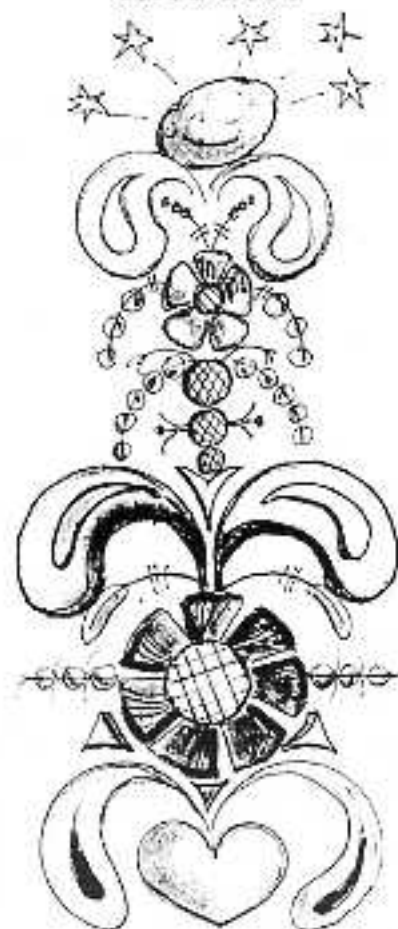
Samt efter överenskommelse

**Skyttat från Närsjövägens
början, följ den 1000 m
Susanne 070 3067021**

Hemsida: www.precent.se

Välkomna!

...potatisen med anor...

..män hä e då märkle sö
myttjy gött en kån få ur
ett joläpplä, hän kån få
jolpärousmos ö räarakör
ö stektä joläpplär ö tönn-
brö ö jolpärousmjöl ö sö
jolpärousbrenvin förstäss.

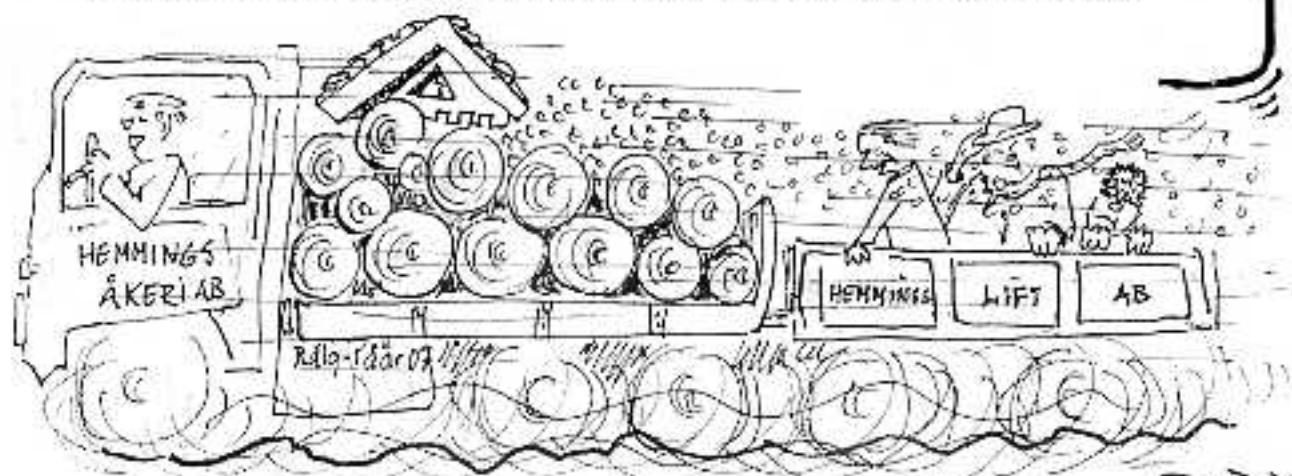

Trevlig Sommar önskar...

Bräderna Olérs Nederborg Nås

Telefon 0281-30261

.....LÅT OSS TA HAND OM ALLA ERA HORIZONTELLA
TRANSPORTER, TIMMER, VED, NYA Å GAMLA HUS Å GRUS
ÄVEN SÅ KALLAD LIFTNING KAN VID BEHOV ORDNAS...

Hemmings Åkeri AB

PER & BÖRJE

Specialitet
Slags- & Flytttransporter

Storbyn 12
780 53 Nås

Tel + fax: 0281-300 90
För mobil: 070-213 68 99
Börje mobil: 070-263 33 54
Mail: hemming.ab@xpress.se

*Från plats till plats -
utan omlastning.*

Snabba transporter!

OBS ny e-postadress

*Vid ev. framtagnig av material till Vargen och
Distribution till mig, önskar Ni postu är min adr.
Mellanborg 208 78053 Nås och önskar Ni sända
e-post ne.jons@hotmail.com
telefon 0281 30556*

Nås Hembygdsförening

Ordinarie ledamöter

Ordf. Nils-Erik Jons

Sekr. Stugfogde, Lennart Bliet

Arkivarie, Gunilla Elmström

V.Ordf. Magasinsfogde, Bengt Axel Elmström

Fäbodfogde, Thorsten Eirydh

Serveringsansvarig, Carin Hermansson

Utställningsansvarig, Vicky Airey

Suppleanter

Kassör, Marianne Flodin

Ulf Narsjö Ledamot

Ingvar Rosén Ledamot

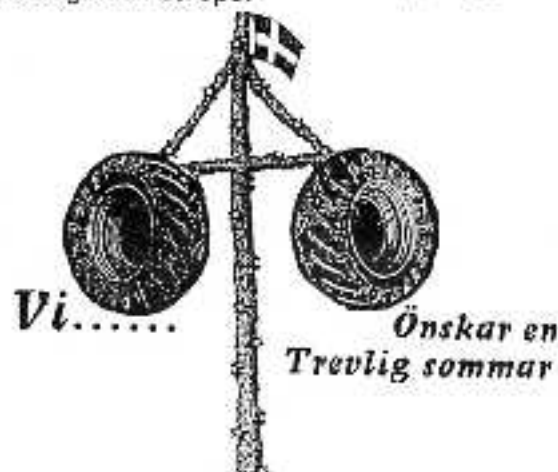
Byns Mats Larsson Ledamot

Hed Gunnar Larsson Distributör av Nåsvargen

Vi erbjuder lojala kunder

Dygnet-runt-service

i Sverige och Europa! på väg

Som tidigare bjuder vi på Nitrogen då du köper däck och fälg. Köper du endast däck, betalar du för halva Nitrogenkostnaden.

Välkommen!

0281-130 90

DÄCK TEAM

DITT LOKALA DÄCKPROFFS

www.dackteam.se

När Høssa Lasse värvade Høler

Täpp Erik f 1894, far till Sixten Täpp berättar om sin uppväxt när han var med sin mor Anna f 1850 vid Gräsberget och jättä, första gången vid 3 års ålder för att sedan vara med sin faster Karin f 1857 vid 6-7 års ålder. Karin som jag berättade om i förra "vargen" som levde ihop på senare tid med Täppolars Johan Johansson som kom från Blekinge.

När Erik var 10 år kom "Høssa Lasse" från Säfsnäs, han var ute och värvde "Høler" eller vallpojkar som han skulle ha till trakten kring Säfsnäs. Han fick 4 st. med från Näs.

Och de fick då gå de 5 milen till Fredriksberg dagen efter att de hade slutat skolan, men de övernattade vid Knutes i Lindesnäs första natten och kom då ner till Fredriksberg nästa dag. Där hade det kommit ner gubbar från bergen som kollade upp vilka høler de ville ha, och Erik hamnade uppe på Solbergshøjda. Redan nästa dag följde han korna till betet och den kvällen kom han inte tillbaka förrän vid 11 tiden på natten. Nu hörde det till saken att Erik slet ner sina skor fullständigt när de gick till Säfsnäs så han fick sedan gå barfota hela sommaren. Och ända in i oktober fortgick detta åtagande, för skolan började så sent på året och om 2 dagar skulle han först gå hem och sedan ta sig till skolan, men han var full av huvudlöss och måste stanna hemma från skolan en dag extra och avlusas.

Han fick inte en slant på hela tiden så han kunde skriva hem till sina föräldrar däremot fick han en 5-öring att köpa karameller för i boden vid Frösaråsen på hemvägen.

Och ett par begagnade skor fick han istället för de utslitna

Sedan så sydde en moster upp en kostym till honom för han måste ju ha kläder när han skulle börja skolan.

Från en bandad intervju med Täpp Erik av Jone Erik på 60-talet

Har några ramar till åskådning
hos Christer Perols.

Rälg-Pöör

Vi önskar alla Näsbor
en
riktigt Varm och Solig
Sommar !!!!

men kom ihåg
att vi har

Potatisen
till
strömmingen

När Nås målsgruppen träffades den 22 januari och 13 februari 2007 handlade det om hur nåsborna lärde sig framställa tyget till sina kläder.

Lin...

Förr var det rätt allmänt att det vid bondgårdarna fanns en liten åkerlapp för linodling.

När linet växt färdigt rycktes det upp med rötterna och torkades på hässja. Fröna repades av och sparades till nästa sådd.

För att lösa upp limämnet och mjuka upp hårda beståndsdelar i stjälken **rötades** linet. Det kunde ske på marken eller nedsänkt i ett vattendrag.

Efter ytterligare en torkning knäckte man de vedartade delarna i en **bråka**, vilket barnen kunde hjälpa till med. Det kallades att klubba.

Skäktningen gick så till att linet lades över en skarp kant kallad skäktstol och bearbetades med ett skäktbräde. Det brukade ha ett vackert utskuret mönster i trä och var ibland en fästmansgåva. Målade skäktbräden med blommor eller kurbits förekom men dessa sattes upp på väggen som ren prydnad.

Det skäktade linet **häcklades** på en häckla, där linet drogs genom en klunga långa taggar, som satt på ett bräde.

Linet skickades ibland till Hälsingland för att bli spunnet till lingarn i olika kvalitéer.

I vävstolen tillverkades linetyg till blusar, hängselsärkar och underkjolar till kvinnorna, skjorttyg till karlarna samt sänglinne och dukar i varierande mönster.

Tyget i **hängselsärkarna** och underkjolorna var inte vävda av det finaste lingarnet men ändå kunde plaggen vara dekorerade nedtill med sydda färggranna blommor, berättade Sjö Anna. Hängselsärken hade hängslen av hemvävda band, slätt tygstycke över bysten och veckad kjol.

Dambyxorna syddes av flanell eller vitt bomullstyg. De knäpptes med knappar i sidorna eftersom det inte fanns några gummiband på den tiden. De var sydda med en söm fram och en bak men öppna i grenen. Byxbenen slutade ofta med en vacker spets.

Nåskvinnorna gick dagligen i sina nåskjolar, som var både varma och slitstarka. På 1800-talet använde de vintertid skinnkjolar med ullen inåt. När klädmodet växlade från nåskjol till att bära klänning, sydde man den av tyget, som tidigare varit en begagnad nåskjol.

Det berättas om Bång Karin från Skansbacken att när hon kom till doktor Ehrenberg på lasaretet i Falun kände han på tyget i hennes nåskjol och tyckte att det var ett stadigt tyg -Ja, så a je att an i 40 år utan tå tvätt an ô, blev Karins svar.

Hemstickade strumpor satt uppe med flätade band lindade strax under knä.

På huvudet bar de ett "huvudkläe", som knöts under hakan. Ett "huckle" av bomull knöts i nacken. Helgdags sjalen var av ylle och större format än huvudkläe.

På 1930-talet reste Bachrach runt i Dalarna och sålde tyger. När han kom till Nås hade han upppackning hos Bång Karin i Skansbacken. Där köptes tyger om man inte redan gjort det i Kerstin Tillmans tygaffär i Elfsborg.

Westmans Anna i Skansbacken skulle varje sommar ha ett nysytt förkläde till slättern och hon satte på sig rena, fina kläder ifall hon skulle bli sjuk på åkern, sa hon.

Hade man köpt ett tyg, bad man en av socknens duktiga hemsömmerskor att sy klänningen, blusen eller kjolen. I Heden anlätades Lisskvarn Anna, i Kvarnhorn Knip Katrina och i Skansbacken Lina Westling senare Elida Persson. Nåsdräkter sydde Gästgivar Britta i Näsjö.

Den 6 mars studerade vi bråkat lin, klubba, skäktbräde, häckla och häcklat lin.

Ull ...

Nästan varje bondgård hade några får, som gav ull att karda och spinna till garn.

På våren klipptes fåren vilket var det vanligaste. Magnuses Anna mindes att djuren klipptes även på sommaren vid läboden och när de togs in i ljöset på hösten. Ullen blev förstås inte så lång då. Flickorna lärde sig att både karda och spinna men senare skickades ullen till Sägmyra för att spinnas till garn. Det skulle bli till vantar och strumpor och kvinnorna hade alltid en "stickjäl" på gång.

Under vinterhalvåret då karlarna arbetade i skogen och låg borta under hela veckorna, satt kvinnorna i vävstolen där mattor, tyger, handdukar, dukar och sänglinne växte fram.

Lappgubbar kallades en smal mattväv av vita trasor med inslag av lingarn efter vad man hade råd till. Längderna syddes ihop och lades i

sängen över halmmadrassen **Fälltäcken** vävdes av färgat yllegarn och syddes fast på baksidan av färskinnsfällan.

Vävdes **vadmalstyg** skulle det vara ullgarn i både inslag och varp och när tyget var vävt skulle det stampas. Ända sedan medeltiden hade vadmal varit allmogens tyg. Byxor, rockar och västar sydda av sådant tyg var mycket varma och utestängde väta.

Gästgivar Lasse förklarade att vadmalstampar byggdes där vattenkraft fanns. Ett vattenhjul drog runt en tjock stock med inborrade "lyftare". När stocken passerat trästavarna i den övre stocken föll den ner och på så vis stampades tyget ihop, som låg i en låda eller kar fyllt med vatten.

Snösockor liknade damasker med hälla under foten och var gjorda av grovt vadmalstyg fodrade och knäpptes på sidan med hyskor och hakar. Snösockor användes av karlarna vid arbete i skogen.

Skoträlingar var sockor med sula i nålbindningsteknik och som sedan valkades. De var både varma och slitstarka i läderkängorna, som ofta var gjorda av hyskomakaren.

Storvästen som kunde köpas var sydd av manchestertyg, dubbelknäppt och vadderad.

När Sjö Bertil slutade skolan och skulle börja arbeta i skogen, sydde skräddare Eriksson i Skansbacken vadmalstygbyxor och en storväst till honom. Den var också sydd av tjockt vadmalstyg och fodrad med flanellyg.

När Bons Birger körde kol över Bysjön satt han frampå kolyssan i en hellång rock av ylletyg för att hålla kylan borta.

Lahmannströja var en finare långärmad undertröja av bomull med pärlemorknappar.

Blåblus, blåbyxor och **overall** fanns att köpa på 1930-talet och användes som arbetskläder under sommarhalvåret. **Hatten** skyddade mot solen vid arbete på åkern.

27 mars

Helgdagskläderna lade man ner mycket arbete på. Damblusarna hade stråveck fram och många pärlor och knappar som dekoration.

Finskräddare Isak Olsson anlätades att sy kappor, kostymer, dräkter och brudklänningar.

Ett exempel på detta var Karin Sandins mors brudklänning med överklädda knappar på ärmarna och stiligt broderat mönster på kragen.

Festklädd var man alltid i sockendräkt och **stickjälströja** i grönt ylletyg för herrarna, stickade ärmor med svart mönster på röd botten. Vintertid hade de lång överrock med sammetskrage och krimmelmössa på huvudet. Vid speciella högtider bröllop eller begravningar kunde hög hatt bäras.

Figursydd svarttröja med sprund, plysch i halsringningen och på ärmarna för kvinnorna. Till vardags kunde stickjälströjorna ha varierande färg, för man sydde av det tyg man för tillfället hade.

Vårda, spara och laga gällde för allt och alla. Bevis på det hade deltagarna tagit med sig gamla stickjälströjor och andra klädesplagg.

Från Sjögården i Tyna hade Anna hämtat ett snörliv, som antagligen var sytt på 1700-talet. Fodret var grovt lintyg och nertill sydd valk (bult) som kjolen skulle ligga över

Holpers Ingrid plockade fram en mörkbrun kartong med etikett "Ryska gummifabriken 1905".

Fram kom ett par mycket snygga, svarta, högskaftade dambottiner kantade med kaninskin, som Ingrids mor använde på 1930-talet

I gamla hus var det sparsamt med garderöber varför kläderna förvarades ute i en bod på gården och följaktligen drog man ofta på sig iskalla byxor och kavajer vid klädombyte.

År 1923 konfirmerades Magnuses Anna. Flickorna bar vita klänningar och den första hatten inköptes och nu var det tillåtet att ha uppsatt hår. Annas nysydda gabardinkappan kostade 38 kronor minns hon.

Pojkarna bar långbyxor sydda av cheviot tyg för första gången.

Hur och var sov de stora familjerna?

Många sov i samma rum och barnen låg två och två "skafflötters" i sängarna. När våren kom flyttade ungdomarna ut på "boa", där de sov under den varma årstiden.

Först hade man endast halm i sängen senare stoppades halmen eller "hivilhånker" (hyvelspån) i en tygpåse (fässing) och däröver lades en lappgubbe. Under färskinnsfällan sov man gott även om elden slocknat i spisen och rumstemperaturen var låg.

På dagtid stod sofforna inskjutna med locket på. Vissa sängar kunde skjutas ihop med hoprullade sängkläder med "åklä" i nåsfärgerna rött, blått,

Fortsättning nästa sida

grönt och svart överst. Allt för att ta mindre plats på golvet. Lopen var en praktisk möbel d.v.s. kombinerad bord och säng, som sköts in under bordet på dagen. Vände man på bordsskivan fungerade den som bakkbord.

Antikrunda i Nås målsgruppen den 24 april

.-Nu är våren här, sa Sjö Anna och kom in med ett fat tussilagosolar nerstuckna i mörkgrön björnmossa. Underbart vackert!

Många bevis på att "slit och släng" inte fanns förr i nåsbornas vokabulär syntes på kvällens Antikrunda. Karin Sandin visade en Lappgubbe och berättade om dess användning över halmmadrassen i sängen. Nu är lappgubbar moderna igen, men då som vepor på bordet och efterfrågade på hemslöjden i Nås.

Erik Blixt visade sin mors farfars farfars lästmansgåva från 1779. Det var en vackert snidad trästav med träkulor inne i den övre delen och användes att sätta ull eller lin på, när man spann med slända.

Sjö Anna hade som vanligt plockat fram föremål från Sjögården i Tyna. Det första var en råttfälla av trä, stor och klumpig, en damväska nätt och fin för en dam på 1920-talet, en större svart väska som användes när besöket gick till systembolaget, tvåändsstickade långstrumpor med skinnförstärkta hälar och som hölls uppe med flätade band med tofsar under knä, vilket visades av ett nåspar på ett fotografi, som Bror Skansen hade med sig.

Kängor med näversula fick Magnus Anna att berätta hur skomakaren kom hem till dem och såg till att familjen fick skor på fötterna. Allt skedde i köket, läder och näver blötlades, becktråd gjordes att sy med och sulorna pliggades fast.

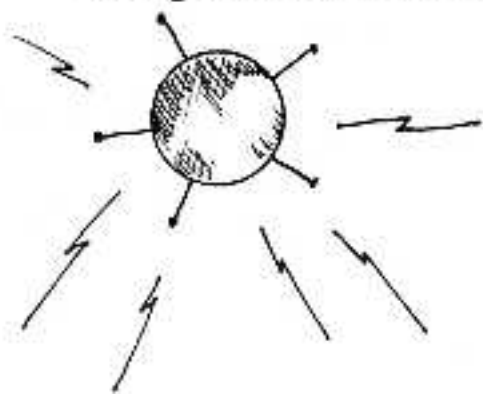
Holpers Ingrid visade upp sin mors brudklänning i sidentyg sydd av finskräddare Isak Olsson. Ingen möda hade sparats för att den skulle bli så vacker som möjligt med bl.a. sydda rosor av sidentyget, trots att 87 år passerat sedan den syddes var den väl bibehållen och en sevärdhet. Anna Sveds visade tidningsurklipp av hur en näs flicka och pojke förr var klädda i sockendräkt samt när flickan jättade i skogen.

Vävmönster från Nås fanns i ett åklä samt bakstycke till en fantastiskt välbehållen fäll, som Astrid Bergström visade.

Efter Antikrundan blev det kaffe med bulle och tårter

Antecknat av Anna-Britta Karlsson.

...ungkarlar se hit...!!!

Inspirerande av "Bonde söker fru" i TV har vi nu som ett experiment, utökat vår verksamhet, så att vi med stor säkerhet kan söka märkta damer i hela världen...

Vi arbetar i huvudsak med GPS-inmätning och dokumentation ledningsnät.

Hagström

Närsjövägen 23
78053 NÅS

Tel. 0281-30597
Fax. 0281-30597
070-6208271

För allmän kännedom!

I sommarnumret 2006 av Näsvargen påpekade Grund Bengt att Olof Kallén ej var gift med Sveds Annas syster Greta, utan det var brodern Kalle Kallén, vilket är helt riktigt och jag vill rätta till denna uppgift om Postens trojänare
Tack för påpekan!

Olof Kallén

Postens trojänare 1899-1923
Född 1863 i Näveråsen på Näs
finnmark, han har finsk härkomst
Han har arbetat på farmer och
järnvägsbyggen i staten Minnesota
Amerika mellan 1893-95 gifte sig
1896 med Matilda Törn från
Grönfallet född 1873 Olof dog 1936.
Däremot gifte sig Olofs bror Karl
Kallén född 1866 med Sveds
Annas syster Greta född år 1871

Rättelse även i Dec numret 2006

Vid Jont Gottfrids stuga i Sälsriset där är
uppräknat de närvarande på fåbodtrappan
och Gun Ryman har råkat fått efternamnet
Nyman vilket jag ber om överseende med.

En man går till doktorn för att han hostar så mycket,
doktorn skriver av misstag ut laxermedel istället för
hostmedicin. Tre dagar efter möts de på gatan och
doktorn frågar artigt:

- Hostar ni fortfarande?
- Nej jag vågar inte längre!

Här en bild av brodern Karl Kallén i
sällskap med hustrun Sveds Greta
vid fåbodvallarna i Vinberget.

Foto från Bosse Olsson

... NU ÄVEN AKUT ...

**HJULBÄCKS
BYGG HB.**

TEL. 0281-30172
070-3553349

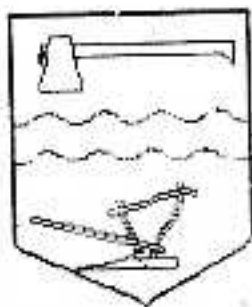
"Nickusboa"

Näs Hemslöjdsförening

(ek. förening)

Tel. 0281/30252 Postgiro 51 39 48-0

Vi a sô myttje fint,
sô kôm in ô koksâ...

På sista sidan har vi återigen en vädjan till alla våra läsare, Att nu måste "Du" som tycker att Nåsvargen är läsvärd och bör finnas kvar, kom loss och skriv mera! Som nog alla förstår är utgivningen av "Nåsvargen" beroende av att vi får in tillräckligt med material att fylla sidorna med. Vi kan tyvärr inte bara förlita oss på våra största och trognaste manuskript leverantörer. De högarna minskar oroväckande fort! Det behöver inte vara saker som hänt för hundra år sen, vi tar gärna saker som nyligen hänt! Gärna kort med årtal och litet fakta. Skriv och lämna till mig Nils-Erik eller Hed Gunnar som också har hand om distributionen och tar emot annonserna.

Jag vill med detta tacka alla annonsörer och alla som bidragit med hjälp till att skaffa material till "Vargen"

Jag önskar er alla läsare av "Vargen" en varm och skön sommar...
Redaktören.

Skulle sommaren bli för varm så njut och beskåda denna bild

Så här såg porten till Tingshuset ut dagarna efter branden i februari 1979. Den låga temperaturen gjorde att släckningsvattnet frös till is och denna spökliknande bild av Tingshusporten förevigades påpassligt.
av Bosse Olsson